

Evropske države pozdravljajo Hooverjev načrt

Urgira ustanovitev centralne britske banke

K nji naj bi spadale vse britske kolonije. — Rehabilitacija srebrne valute njen glavni posel

Ottawa, Kanada. — (FP) — Imperijako misleči Britanci si belijo glave, kako doseči čim ožjo kooperacijo dominijonov v svrhu gospodarskega ozdravljenja. Te dni je bil finančnemu in bančnemu odseku kanadskega parlamenta predložen projekt za ustanovitev centralne imperijske banke, ki naj bi se ukvarjala s finančnimi problemi britanskega cesarstva. Načrt je predložil J. F. Darling, direktor Midland banke v Angliji. Sprejeti bi ga morale vse dominijonske vlade, predno bi ga bilo mogoče izvesti.

Načrt predvideva enotno valuto za ves imperij, ki je raztresen širom sveta. Nova denarna enota ali valuta naj bi se imenovala "Rex". To vprašanje pa ni lahko rešiti, ker imajo dominijoni razne valute, zlate in srebrne. Srebrna valuta, na kateri bazira vs vzpoh, je v tej krizi skrahirala, kar je po mnenju nekaterih finančnih ekspertov eden glavnih vzrokov za svetovno krizo.

Ker imajo vse močnejše zapadne države zlato, valuto, ne more vzhod radi nizke cene srebra kupovati njihovih blaga, in mednarodna trgovina je v zastoji. Predvsem sta Indija in Kitajska prizadeta radi padca srebrne valute.

Načrt pravi, naj bi Imperijska banka stabilizirala valuto vsega imperija, predvsem pa Indije, s tem, da bi določila 16 unč srebra na eno unčo zlata. Zagovorniki tega načrta vidijo v tem solucijo tega zamotanega problema in pravijo, da bi se s tem dvignila nkuovalna moč dominijonov in sploh držav, ki imajo srebrno valuto.

Ni pa veliko upanja, da bi sedanja kanadska vlada odobrila načrt. Ko so kanadski farmarji predlagali ustanovitev centralne narodne banke, je premijer Bennett odklonil to skemo. Radi tega je tudi malo upanja, da bi pristal na Darlingov načrt.

Obnovitev cerkvenih procesij v Italiji

Papež odpoklical dekret, ki je prepovedoval javne procesije

—Rim, 22. jun. — Javne cerkvene procesije so bile obnovljene po vsej Italiji potem, ko je papež odpoklical dekret proti tem ceremonijam, ki ga je izdal v prvih dneh konflikta med Vatikanom in Mussolinijevo vlado.

Dekret je izdal veliko nejevoljo med pobožnimi verniki in v nekaterih krajih je prišlo do izgrezov proti cerkvenim oblastem, ker niso hoteli dovoliti javnih procesij, ki so v Italiji nekaj običajnega, zlasti ob velikih cerkvenih praznikih.

Nov socialistični list
Rochester, N. Y. — Najmlajši med delavskimi listi je "Rochester Socialist," ki ga je prišla izdajati lokalna socialistična stranka. Namenjen je propagandi in agitaciji in se zaenkrat deli med delavstvo brezplačno. Obseg cirkulacije je odvisen od prostovoljnih prispevkov. List prinaša tudi vesti, "kakršnih ne priobča dnevno časopisje."

PAPEŽ KRITIZIRA FAŠISTOVSKI REŽIM

Spor med Vatikanom in Mussolinijem ne bo še tako kmalu končan

Rim, 22. jun. — Dogodki zadnjih dni kažejo, da ni upanja na hitro spravo med vrhovnim poglavarjem katoliške cerkve in diktatorjem Mussolinijem.

Papež je imel govor, o katerem politični opazovalci pravijo, da bo poostri konflikta med Vatikanom in italijansko vlado. V tem govoru je papež naglasil, da ni nobenega izgleda za premirje in da je situacija prav tako napeta kot je bila, ko so se pojavili prvi proticerkveni izgrezi v italijanskih mestih.

Dejal je, da je katoliška cerkev v Italiji izpostavljena večji persekuciji od strani fašistovskega režima kot v Mehiki ali celo v Rusiji, ker so Mussolinijevi podrepaniki organizirali obširno špionažo in tajno propagando s namenom, da izkoreni nove izgrede proti katoliški cerkvi.

Papež je naglasil, da ga zelo veseli, ker ga vse svet, ne samc katoliški, podpira v boju proti fašistovskemu nasilju, kar kažejo vdnostne brzojavke, ki jih dnevno prejema iz vseh delov sveta.

Dr. Buresch na čelu nove avstrijske vlade

Dunaj, 22. jun. — Dr. Buresch, guvernerju Spodnje Avstrije, je bila poverjena sestava novega kabineta, ki bo nasledil Enderjevo vlado, ki je pred par dnevi resignirala radi nesoglasja, ki je nastalo radi podpiranja Kredit Anstalta, največje avstrijske banke, ki je zabredla v finančne potoke.

Deportacije tujerodcev

Chicago. — V soboto je vlak odpeljal 65 tujerodcev iz Chicaga proti New Yorku, kjer jih bodo imigracijske oblasti odvedle na parnike in deportirale v njihove rojstne dežele. Vsi deportiranci so iz čilškega okrožja in so bili aretirani v problem mesecu na odredbo distriktnega naselniškega komisarja S. D. Smitha. Večina teh je prišlo nelegalno v Zdržene države ali pa so prekorčili dobo, ki je bila določena za njihovo bivanje v tej deželi.

Walsh bo zastopal Mooneyja na zaslišanju

New York. — Frank P. Walsh, znan delavski odvetnik, se je prostovoljno javil, da bo zagovarjal Mooneyjev nov apel, da se tega delavskega voditelja izpusti iz zapora brez vsakih pridržkov. Zaslihanje pred guvernerjem države California Rolphom se o tvori 29. junija. Guverner prejema veliko število peticij od delavskih in drugih organizacij iz vseh krajev Amerike, ki ga urgirajo, naj izpusti Mooneyja in Billingsa iz zapora.

Novi angleški katapult, ki meče bomba letala v zrak z brzino 55 milj na uro. To napravo bodo rabili na bojnih ladjah. Slika je bila posneta v Farnboroughu v Angliji, kjer so bile poskušanje.

Konvencija francoskih socialistov

Vprašanje vojne glavni predmet debata. Stranka ima 109 sedežev v državni zbornici

Pariz. — (FP) — Osemindvajseta konvencija francoske socialistične stranke (SFIO) se je nedavno vrnila v mestu Tours, v istem mestu, ki je leta 1920 videlo razkol socialističnega gibanja, ko se je levo krilo proglašilo za komunistično in potem prevzelo strankine urade in dnevnik "L'Humanite", katerega je ustanovil Jean Jaures.

Vroča debata se je vrnila, ko je prišla na razpravo obtožba, da je sedem socialističnih poslancev kršilo strankino disciplino, ker so odobrili vlado stališče nanašajoč se na nemško-avstrijsko carinako unijo. Stavljen je bil predlog, da stranka izključi Paul Boncoura, bavega vladnega delegata na konferenci Lige narodov, ki pa je propadel.

Glavni predmet diskusijam na tej konvenciji pa je bilo vprašanje vojne in narodne obrambe. O tem vprašanju se je slišalo veliko število različnih mnenj. Nekateri delegati sploh niso hoteli priznati vojne kot sredstvo za izravnano mednarodnih konfliktov; naglašali so generalno revolucijo delavcev proti vsaki vojni. Drugi so zagovarjali stališče, da mora delavstvo sodelovati v obrambni vojni. Končno je Leon Blum, voditelj francoskih socialistov, stavljal predlog, ki dokaj megleno tolači stališče socialistične stranke. Kljub pomankljivostim, je bil Blumov predlog sprejet.

Konvencija je pokazala velikansko razliko v nazorih delegatov v mnogih točkah taktike in principov socialistične stranke, kakor tudi pomankanje smotrene organizacije v stranki, ki kljub temu zmaguje pri volitvah in ima sedaj 109 poslancev v državni zbornici.

U. S. Rubber Co. koncentrirala produkcijo

Naugatuck, Conn. — U. S. Rubber kompanija je premestila svojo produkcijo gumijastih čevljev v tujakanje tovarne, ki so pričele obratovati s polno paro. Tovarne namerava obratovati po tri ali štiri dni. Iz krajev, kjer je zaprla tovarne, premesti nekaj delavcev v to mesto, druge odlovi. Da koncentrirala produkcijo gumijastih čevljev v tem mestu, je vzrok ta, ker pričakuje nižje produkcijske stroške.

Letovišče buržoazije ne mara piketiranja

Atlantic City, N. J. — Policija je aretirala štiri nogavičarske delavce iz bližnje Philadelphije, ki so piketirale trgovino Miller Shoe Co., ker prodaja neunijske nogavice. Atlantic City, zimsko letovišče ameriške buržoazije, se zgraža nad delavskimi boji in jih rešuje s policijo. Stavkarice so bile oproščene pod pogojem, da prenehajo s piketiranjem.

Gangeži napadli piketa

New York. — Osem gangežev je napadlo krojače, člane Amalgamated Clothing Workers unije, ki so piketirali Silverman & Hunter tovarno. Napadli so jih s železnimi prgi in noži. Dneva stavkarjema, ki sta bila odpeljana v bolnišnico, so preprečili vrat in najbrže podležeta ranam. Štirje gangeži so bili aretirani na obtožbo, da so člani napadalne drhali.

VEŠČAK SE UPRL POTVARJANJU ŠTEVILK

Je raje resigniral kot bi dal napake poročila o depresiji

Washington. — (FP) — Raje kot bi potvarjal številke in olepšaval gospodarsko situacijo dežele, je dr. Ray Hall, pomočnik načelnik finančne divizije v biroju za domačo in inozemsko trgovino, resigniral. V departmentu za trgovino je bil upošen kot veščak.

Hall pravi, da se je od njega zahtevalo, da iz predloženih statističnih poročil dela napačne zaključke, ki bi pokazali lepšo gospodarsko sliko dežele kot je v resnici in da se je tem zahtevam uprl. Grozovenor Jones, njegov najbližji predstojnik, pa je rekel, da je Hall "nemogoč," ker se ni hotel pokoriti disciplini pri delu.

Ekonomi v drugih vladnih departmentih smatrajo Halla za avtoriteto v njegovem področju. Spor s Jonesom in direktorjem trgovine Julius Kleinom je nastal radi poročila o "plačevalni bilanci," o katerem je Hall trdil, da je točno in da pokazuje veliko slabšo situacijo kot jo prikazuje administracija.

Municipalne volitve na Litvinskem

Kaunas, Litvinska, 22. jun. — Municipalne volitve, ki so se vršile širom države v problem tednu, kažejo velike pridobitve za manjšinske grupe v skoro vseh mestih.

V Kaunasu je bilo izvoljenih v mestni odbor 12 Litvincov, sedem Židov, pet Rusov, en Nemec in dva Poljaka. V Suwalki, ki je drugo največje mesto, so Židje dobili večino.

Aletisti lahko pričajo pred sodišči v Alabami

Montgomery, Ala. — Državno apelatno sodišče je razveljavilo svoj prejšnji odlok, ki se je glasil, da aletisti ne morejo nastopiti kot priče pred sodišči te države. Originalni odlok je baziral na teoriji, da pričevanje osebe, ki ne veruje v vrhovno bitje, ne more biti legalno. Ta teorija je pa v direktnem nasprotju s tretjo točko državne ustave, ki garantira državljanom enake pravice v smislu zakonov, neglede na njih versko prepričanje ali pomankanje istega.

Padec imigracije iz Mehike

Medtem, ko številu imigrantov pada, se množe deportacije

Washington, D. C. — (FP) — Samo 84 Mehikanov, moških, ženak in otrok, je v mesecu maju dobilo dovoljenje za vstop v Združene države, kot kaže poročilo, ki ga je objavil zvezni državni department. Noben teh, ki so dobili dovoljenje, ni naveden delevce. Lista imigrantov vključuje žene, nedorošle otroke ameriških državljanov, dijake, duhovnike, profesorje in Mehikane, ki so se prej bivali v Združenih državah.

Od meseca julija prošlega leta do konca maja t. l. je prišlo iz Mehike 2,249 imigrantov. Statistika zveznega delavškega departmenta za prošlih šest let pokazuje, da je povprečno dospelo 40,448 ljudi letno iz Mehike v Združene države. Redukcija naseljevanja znaša 96%, ki je bila dosežena potem administracijske akcije, ne da bi bilo treba sprejeti naselniški zakon.

Deportacije Mehikanov so se silno zvišale v primeri z naseljevanjem. V prvem četrtletju tekočega leta je bilo deportiranih 13,270 ljudi v Mehiko. Ti mehiški deportiranci, ki so povečini siromašni delavci, so izročeni velikemu trpljenju, ko dospojo v svojo rojstno deželo, kjer prevladuje velika industrijska in poljedelska depresija. Nihče se ne briga za te reveže, nihče jim ne prekrbi dela in te velike zavrnene delavske armade, moški, ženske in otroci, so izročeni bedi in pomankanju.

Mestnim vladam priporočeno varčevanje

Podguverner pravi, da se je sedaj treba pripraviti na leto, ki bo brez prihodnjega simo

New York. — (FP) — Na konferenci šupanov v Glen Fallu je newyorški podguverner Lehman priporočal, naj občine in mestne vlade še sedaj razmislijo, jo in se pripravijo za pomožno delo, katerega bo potrebno vrstiti prihodnjo simo z oskrbovanjem brezposelnih.

"Neglede na dolgotrajno depresijo, je gotovo to," je rekel Lehman, "da bo odpomočna akcija valed brezposelnosti prihodnjo jesen in simo resen problem v vseh mestih." Priporočil je mestnim in okrajnim vladam varčevanje in smotreno reševanje municipalnih gospodarskih problemov. S planiranjem mestnih del bi se dalo po njegovem mnenju veliko prihraniti in obenem bi se s tem zvišala zaposlenost, kar naj bi bil glavni namen.

Veliko vprašanje akoraj alehernega mesta so sredstva za financiranje konstrukcijskih programov. Radi slabega gospodarskega in korupcijskih orgij, ki sta udomačena akoraj v vseh večjih in posebno še v velikih mestih, so mestne blagajne prazne, občine zadolžene in davki visoki. Radi tega je možnost mest pri izvajanju kakih izdatnejših programov, bodisi gradbenih ali pomožnih, jako omejena.

Samomor pridigarja

St. Louis, Mo. — August Hammer, bivši pastor episkopalne župnije v Springfieldu, Mo., se je 21. t. m. ustrelil v svoji sobi v nekem tukajšnjem hotelu. V poslovilnem pismu Hammer pravi, da na svetu ni prostora za reveže, zato se je odločil, da si konča življenje.

Žrtve industrij v državi New York

Albany, N. Y. — Newyorške industrije so v mesecu maju ubile 175 delavcev. Tako se glasi mesečno poročilo državne komisarke za industrije Frances Perkins. Število žrtve je naraslo za 15 v primeri s prejšnjim mesecem.

CESTA ČLOVEŠKE NIZERIJE V DRŽAVI TEXAS

Žrtve krize in Hooverjevih "dobrih" činov se v gostih vrstah pomikajo v obe smeri po tekaški cesti, ki veže vzhod in zapad; lačjeje kruha, ki ga nihče ni

Forth Worth, Tex. — (FP) — Na državni cesti Bankhead, ki spaja na jugu vzhod s zapadom, se nudi patetična slika revščine in pomankanja, alika, kakršne Texas še nikdar videl ni. V obeh smeri se pomikajo skupine človeških lameškov, brezposelnih delavcev, samcev in s družinami, ki gredo za iskanjem kruha. Sili jih nagon za goji obstanek.

So to do skrajnosti obubožani delavci, ki se iz obeh delov kontinenta srečavajo na tekaški cesti. Z zapada jih vodi pot proti vzhodu, mialo, da najdejo dela in kruha. Z enakimi nadami se selijo brezdomci proti zapadni obali.

V tem romanju so družine s majhnimi in bolj odraslimi otroci. Mnogi imajo vse svoje premoženje povezano v culo in se trudnih korakov pomikajo po ti-sočmiljski cesti. Žive ob miloščine dobrih ljudi, ki stanujejo ob cesti, in od avtnih pasantov, katere ustavljajo. Prebivalstvo ob cesti pa ne more ublažiti bede revnih potnikov.

Bolj "arečni" so tisti, ki potujejo v rabitih avtih. Pa tudi ti imajo težave, katere pospolti romarji ne poznajo: preskrba sredstev za gorailo. Radi tega se tu pa tam vidijo ob cestah stojajoči avti, v katerih celo kolonije rabitih vozil, ki stoje na kraju, dokler brezposelni romarji na kakšen način ne dobe sredstev za nabavo goraila.

Pri Big Springu, Tex., je 70-letni starček vodil okrog šestletno dekletce, najbrž svojo vnukinjo. Hodila sta proti zapadu. Edino premoženje: papirnati zavoj.

V Eastlandu, Tex., je neki železničar našel ob 1. ponoči na klopi postaje spečo dekle. Ugotovil je, da je na potu proti zapadu. Edino premoženje je bila živa kokoš, ki jo je nosila s seboj. Dekletov dom je bil v osrčnem gorovju. Po svetu jo je pogrnala beda, katero je povzročila suša.

Neki delavec, na potu v Los Angeles, "kjer bo mogoče delo," je v Big Springu prodal, oziroma zastavil za osem galon goraila puško, vredno \$20.

V Kilgoreu, Tex., so lastniki restavracij nastavili straže, ki zahtevajo od osebe, da pokaže denar predno sme vstopiti. Razlog za to je, ker so brezposelni prišli v restavracije in se najedli na lastnikov račun. Ko so bili v bližini odkrili bogato oljno polje, so navalili delavci v mesto iz vseh strani v nadi, da dobe delo. Na obeh straneh ceste, ki vodi v Kilgore, je bila deset milj dolga cesta starih in zapuščenih avtomobilov, katerim je zmanjkalo goraila.

V mestih na oltjem polju so razmere še slabše. V njih je lačnih delavcev na trume. V Hobsonu, N. M., se je zadnje simo na stotine teh delavcev predvlijalo s ostanki živil, ki so jih našli v posodah za hišami. V bližini mesta so si bili zgradili kolonije, ki je obstajala iz paafih hišicam podobnih barak po tri do štiri čevlje visoke. Barake so zgradili iz stare pločevine in desk in v njih so stanovale družine sedem ali osem oseb.

To je slika tiste Hooverjeve Amerike, o kateri je pred par leti pripovedoval, da se rapidly bližamo dobi, v kateri bo imela vsaka družina poleg hiše garažo za dva avta—in sveda tudi dva avtomobila—in da bo republikanska zmaga pri volitvah prinesla "pečeno goasko na sleherni krožnik."

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZVEZE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena zveza (Slovene National Benefit Society) in Kanadu: \$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$5.00 na četrt leta; na Chicago in Ohio: \$2.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na Illinoisu: \$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada: \$2.00 per year, Chicago and Ohio \$2.50 per year, Illinois \$2.00 per year.

One dollar per annum—Receipts as no return.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

Naslov na vsa, kar ima stik s urednikom.

PROSVETA

2457-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oštepu, na primer (Maj 31, 1931), poleg vsakega člena na vsaki strani, da vam je s tem dnevnik posredovan. Posredujte ga pravilno, da se vam ne izgubi.

Amerika nima glave

Poročali smo že, kako je predsednik Hoover odklonil sprejem deputacije ekonomov in publicistov od takozvane People's Lobby, ki mu je 1. junija hotela predložiti zahtevo za sklicanje izrednega zasedanja novega kongresa z namenom, da se odpravijo brezposelnosti in davcem. Veliki inženir je sporečil deputaciji, da ne bo sklicala izrednega zasedanja, zato ne mara videti deputacije niti poslušati njenih argumentov.

S tem je zadeva končana in vprašanje brezposelnosti rešeno s strani velikega inženirja.

V deputaciji niso bili socialisti niti komunisti, temveč takozvani progresivci ali liberalci ter unionisti. Med njimi je bil tudi profesor Corliss Lamont z univerze Columbijske, ki je sin velebankirja Thomasa P. Lamonta, partnerja J. P. Morgana, ki pa ni tipičen sin svojega očeta. Mlajši Lamont agitira za "tretjo stranko" in zahteva višji davek na dohodke bogatinov in milijonarske dedščine ter tri milijarde dolarjev zveznih apropriacij za takojšnja javna dela za omiljenje brezposelnosti.

Člani deputacije so bazirali svoj apel za izredno zasedanje kongresa na sledečih dejstvih:

1. Korporeacije znižujejo mezde. Meseca februarja t. l. je bilo 231 znižanj in samo osem zvišanj po vsej državi.
2. Šest milijonov delavcev je še vedno brez dela.
3. Privatni dobrodelni skladi so prazni.
4. Državne in lokalne vlade so že izčrpale vse svoje izposojevalne možnosti; blagajne so prazne.
5. Edino federalna vlada je v stanju dobiti denar in izboljšati razmere. Federalna vlada lahko izda bonde za tri in pol milijarde dolarjev. Tri milijarde za javna dela, 250 milijonov za pomoč akcij in 250 milijonov dolarjev za začetek zavarovanja proti brezposelnosti.

Hoover neče nič slišati o tem. Njegov načrt je, da si brezposelnost ljudstvo samo pomaga. On upa, da v prihodnjih dvajsetih letih bo dovolj dela, dovolj kruha in dovolj bogatstva za vse "robustne posameznike", ki verujejo v individualizem in iščejo priljubljenosti. Vse druge, ki si ne znajo sami pomagati, naj pa hudič vzame!

Yes, Amerika je velika in energična država. Ima dosti rok in nog, mnogo žolodcev, na kupe sre, na milje živcev, samo glave nima. Namesto glave visi žalosten rep...

Tekme za rekorde se nadaljujejo. Predmetov nikdar ne zmanjka. Od plesanja po cele mesece, sedenja na zastavnih drogih in nešteti drugih bedarij so tekme prevzele tudi pridigarje, ki se kosajo v dolgotrni pridigi. Neki dušni pastir v New Yorku je pridigoval nepretrgoma dvajset ur, kmalu pa ga je posekal 60-letni pridigar Futurer v Los Angelesu, ki je klepetal dvajset ur. Rekorda ne obdrži, seveda. Najde se drugi, ki bo gobjedal tri dni in tako dalje.

Besede so poceni. Zlasti prazne besede dušnih pastirjev, ki jih sipljejo kar na vagon. Citatelji Prosvete poznajo enega, ki s puhlim klepetanjem poseka bataljon klepetcev na hrčki, ne pove pa nič več.

Slavna država Tennessee obdrži svoj opičji zakon, s katerim je leta 1925 obrnila pozornost vsakega sveta nase. Nakana nekaterih Tennesianov, ki jih je sram, se ni obnesla, ko so hoteli pred kratkim odpraviti to postavbo. Fundamentalistični Tennesianci vztrajajo, da evolucije ne more biti in je sploh ni bilo, če je enkrat zakonito prepovedana.

Tak je ta monkey business.

V Nemčiji prodajajo maske proti plinu za "domačo porabo". Maske obesijo na steno in tam počaka prihodnje vojne, ko pride plin iz zraka v mesto in vasi. Proti plinu iz stratosfere ni tudi Amerika varna, zato bi moral kak Ford začeti z maskami na debelo. Najbolje je, če jih prodaja na odplačevanje v obrokih.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša dneвно v koloni "Glasovi iz naselbin," naj vstopajo podpisno svoje polno ime in naslov, kar naj znači, da jamčijo za svoj prispevek. Poročila in dopisi naj bodo jedrati, kratki in razumljivi; spisal mora biti v dostojnem tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo odzivali.)

Farmerjeva unija na Willardu

Willard, Wis.—Pred letom in pol smo ustanovili farmerjsko unijo pod okriljem "Farmer Education and Cooperative Union of America." Ime lokala je "Hendren 105, Willard, Wis."

Takrat je bilo veliko zanimanje za unijo, in tudi nas je pristopilo v enem tednu 86 kmetovalcev. Koncem minulega leta nas je bilo sto članov, ki posedujejo kmetije. Sedaj moram podati žalostno poročilo, da nas je ostalo še samo 32, ki spadamo k uniji na Willardu. Vzrok, da smo tako nazadovani, so bili naši notranji sovražniki, to je tista rak rana, ki poskuša uničiti vse unije in vse izboljšave, katere si hoče kmetovalec ali delavec izboljšati.

Kmalu od začetka, ko smo začeli pošiljati naše blago potom unije, so prišli nasprotniki unije. Če je imel za poslati dve teleti, je enega poslal potom unije, enega pa proda prekupčevalcu; prefrignari prekupčevalci jih je znal ujeti v zanko. Plačeval jim je višjo ceno kakor je bila cena v Chicagu, samo zato, da dobi več agitatorjev proti uniji, kar se mu je tudi posrečilo. Omenim samo slučaj rojaka, člana št. 198 SNPJ (in takih je več), ko je dobil ček od prekupčevalca, ga je hranil, da je še dobil čez tri dni ček od unije (kar pošiljamo, se zvaga in deli v oddelke od vladnih pregledovalcev in tam je cena določena po kvaliteti, zato se čaka tri dni od pošiljave). Navadno, če se hoče dobro agitirati proti uniji, se mora poslati, če imaš dve teleti ali dve kravi, najslabše potom unije, boljše pa prodati prekupčevalcu. "Vidiš, tukaj imam dva čeka. Berty mi je plačal tri dolare več kakor sem dobil od unije. Taka unija ni vredna nič."

Tako je slo. Prekupčevalci so se zarotili, da uničijo unijo, hvallili so se, da imajo več tisočakov na razpolago, zraven pa velike število agitatorjev članov unije in take smo začeli padati. Več slučajev je bilo, da je prekupčevalec peljal iz Willarda dva truka blaga. Unija je imela pa po eno ali dve zamazani teleti, da se še dlaka od rojstva ni dobro posušila. Prevosnino do postaje je bilo treba plačati, od postaje do Chicaga tudi, če je bil vagon poln ali pa samo polovica. In to se je vse odražalo pri blagu, zato je bila še toliko uspešnejša agitacija proti uniji.

Naravno, da smo v več slučajih bili prizadeti tudi tisti, kateri se borimo za unijo. Druga uspešna agitacija od članov unije je bila (vsaj začasno), da bi se unija uničila. Dobili se je zlobnež in je raznesel po naselbinah novico: "Veš, da tudi Hren drugim prodaja? Če on 'ših', ki je unijo organiziral tukaj, mi tudi 'ših'." (Bila sta dva taka slučajja, kot sem izvedel pozneje). Ob priliki me vpraša dober član unije: "Frank, slišal sem, da ti di prodajaš drugim, da si nekak prodal Stauntonu. Ker ne verjamem, povej resnico."

Ni resnica, da bi jaz kdaj kaj drugim prodal, odkar pošilja unija. Da bi vsi na Willardu bili kakor jaz, že zdavnaj ne bi prišel noben prekupčevalec sem. Tisti, kateri niso pri uniji, bi bili pa primorani vetopiti vanjo ali pa sami doma pobiti živino, kar je že preveč.

Na prvi unijski seji, po tem dogodku, sem obljubil tistemu, kateri dokaže, da sem kakšno živo blago prodal prekupčevalcu od kar unija pošilja, če mi dokaže, mu dam v nagrado, da si izbere eno kravo in eno junco povrhu, kar je tudi unijski lokal dal priobiti v Greenwood Glenarju. Je že eno leto, pa še ni noben oglašil. Na žalost konstatiram, da je toliko agitatorjev, da se unija uniki, največ pri društvu št. 198 "Slovenski kmetovalec" SNPJ. Društvo, ki šteje nad sto dvajset članov v odraščajočem oddelku. Vsa si lahko misli, da je precej lastnikov kmetij med temi člani, ki unijo jih pa še spada recel in zaplani—devet. Pri novem društvu št. 735 SN-

PJ smo podpisali petletno pogodbo vsi, ki lastujemo kmetije (c tej pogodbi omenim pozneje), a koravem je samo 19 članov v odraščajočem oddelku.

Nedavno sem čital v Proletarcu med drugim tudi to: "Kakor na Willardu Hrenova politika, na drugi strani pa velika Kruščeva obramba." Da, brat Zajc, Hrenova politika je na zdravi podlagi, samo vprašanje je, če je tudi Kruščeva obramba. Jaz agitiram in delam za unijo vseh vseh, kolikor mi dopušča čas, pa vse brez plačila. Kmalu bom imel toliko sovražnikov, kakor tisti praporček uši "Za žičnimi plotovi."

Dobil člana SNPJ, ki ti bo rekel, kakor je že drugim: "Če Hren (ali pa Klerič) pride še kdaj agitirati za unijo na moje dvorišče, mu bom v zobe pljunil." Mar je to politika? Ako pa imenuje politiko glede občinskih volitev, mu pa razstolmačem takole:

Moj kandidat za župana je bil Martin Klerič, predsednik tukajšnjega unijskega lokala, član eksekutive za Clark county (okraj) od unije in nad tridesetletni borilec v unijskih vrstah v Ameriki, glavni vodja v Peoriji, Ill., v pobiranju prostovoljnih prispevkov za obrambo in osvoboditev iz ječe Evgena Debsa. On je šel v Peorijo, Ill., v mestno hišo pobirat prostovoljne prispevke od pisarne do pisarne za Debsovo rešitev krivične kazni, je večletni član socialistične stranke in tajnik in obenem najbolj radikalen govornik proti ameriškemu kapitalizmu, kar sem jih še slišal. Moja politika je pomagal, da je še drugi izvoljen na Willardu županom. Ali on te imenuje politiko?

Kruščev kandidat za župana je pa bil največji nasprotnik unije, velik naprednjak v svojo korist, klerikalec pa samo v slučaju potrebe. Taka je Hrenova politika in tista velika Kruščeva obramba.

Omenil sem, da smo vsi pogodbo podpisali pri našem društvu št. 735, kar nas je kmetovalcev. Kako smo prišli do te pogodbe?

Večkrat sem pri našem lokalu naglašal, da moramo narediti kak zaključek, da bo član unije kaznovan, ako proda blago prekupčevalcu; to so naglašali tudi drugi člani, kateri so lojalni uniji. Proti zakonu se ni moglo storiti v tem slučaju, radi tega so se zavzeli drugi lokali v naši bližini, kateri pošiljamo vsi na eno postajo.

Pogodba je za pet let; prej ne moreš pustiti kakor čez dve leti od dneva podpisa. Kdor krši pogodbo, je kaznovan za 30 odstotkov od veljave blaga, če proda prekupčevalcu; prekupčevalec je kaznovan za ravno isto vsoto. Dosedaj nas je vseh skupaj, ki spadamo v eno okrožje, 238 kmetovalcev podpisalo in vsako ime je registrirano pri okrajnem pisarju. Okrajni sodnik je obvestil o naših imenih prekupčevalcev v našem okraju, da se vedo nas ogibati.

Zdaj nobeden več ne agitira proti uniji s čekom, da več dobi od prekupčevalca, ker kdor ni podpisal pogodbe, ne more potom unije (ali družbe) poslati, radi tega so izročeni na milost ali nemilost prekupčevalcu, kateri niso v nami.

Se nekaj. Ali je mogoče dobiti še deset od nad dvajseto willardskih farmerjev, da bi podpisali pogodbo? Zakaj jih ravno deset potrebujemo, je vsekakor, ker dobimo tehnično na Willard brezplačno kakor hitro se vna vpiše deset. Kdor želi podpisati in verjame, da v združenju je moč, naj gre k našemu unijskemu tajniku in plača samo en dolar za dobo pet let, ali mu naj piše dopisnic (on pride sam na dom), na mr Arthur McCune. Kdor bo prvi med temi desetimi, bo dobil za nagrado največji sandvič od največjega janca zastoj, v nedeljo 28. junija pri Matt Bombaču kjer se bo vrtil naš piknik. Začetek ob dveh popoldne, ob pol osmi uri zvečer bo pa govoril Martin Klerič, če je potrebna unija farmerja in zakaj je potrebna.

Vabljeni ste Čikažani, kateri nameravate obiskati Willard letošnje poletje. Odločite se za 28. junija, kakor tudi sorojaki iz bližnjih farmerjskih naselbin, posebno pa še iz Chicaga vse sorte politični in nepolitični.

Torej na svidenje!

Frank Hren.

Kako dolgo še?

West Allis, Wis.—Da so delavske razmere slabe tudi tukaj, menda ni treba omenjati, kajti to je že slehernemu znano. Nekateri delajo malo, drugi pa nič. In ker ni dela, ni denarja, in ker ni denarja, ni biznisa. Ker ni biznisa, je vse v zastoji. Temu zastoji pa je ime Prosperiteta.

Mislil, da se je v tej Hooverjevi prosperiteti že marsikateri zaspanec prebudil, pa še ne dovoli. Le čudno je, da tako trdnim spekljem tako skrajno slabim razmeram. Kako daleč bomo še morali romati v bedo, predno se bo ljudstvo zbudilo?

Še jih je mnogo, ki pravijo, da je sedanjí sistem all right. No, nekateri tudi sedaj lahko za silo brez dela žive, ker dobivajo podporo od mesta ali okraja.

Kako dolgo še, kako dolgo? Nekaj se bo moralo spremeniti, ker tako ne bo mogel več dalje prosperiti voz, kajti pot je zelo strma in kamnita.

Frank Bozich.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Verona, Pa., L. C.: Dopis o pikniku Slovenskega doma je bil priobčen 8. junija. Prireditev ni bila društvena, zato smo dopis dali v dnevnik, ker je gl. upravni odbor sklenil, da imajo v glasilu prednost društvene zadeve, vse drugo pa mora v dnevnik.

Pismo iz Ljubljane

Ljubljana, 6. jun.—Ker se trenutno ne spominjam nobene posebnosti—na teh nismo poseben bogati—in ker vem, da Prosvetin dopisni urad sam sporoči vsako pomembnejšo novico, se bom omejil to pot kar na Tivoli. Ljubljanski Tivoli je res diven košček zemlje v tej puškasti "dolini solz," lep, prijazen in vabljiv park, kakršnih najbrž ni dosti na svetu. Lepe zelene livade, polne cvetja, zeleni grmičiki, pisane cvetne gredice, smrečice, bori, vmes se vijajo bele steele, topoli se nalahko priklanjajo svojim sosedom in sosedom, nad vsem pa vedro spomladansko nebo. Nu, pa saj je prelepo, da bi mogel dostojno opisati ves ta čar in mikavnost. In pa dvoredni mogočih divjih kostanjev—teh tudi ne smemo pozabiti. Ko človek stopa po peščenem potu, nad katerim se zgrinja zelen obok kostanjevih vej, se ti zdi, ko da si zašel v kakšno gotoko katedralo; na obeh straneh živi stebri, nad teboj pa zelen obok—o saj je dosti lepše kot v katedralah. In kako pridno ti žgoliijo in čeblijo godni krilateci, ki jih je v Tivoliju vsaj par milijonov (tako se mi zdi, štel jih pa, kakopak, nisem). Res srčan prostorček!

Nu, pa tudi v lepem Tivoliju vidiš marsikaj, kar ni tako lepo—in te brž spomni, da živiš v dvajsetem stoletju po Kristovem rojstvu, ki se prav za prav dosti ne razlikuje od davno minulih stoletij, saj kolikor se tiče revščine in krize. Sprehajaš se po peščenih stezicah, ki se vijo med drevjem, grmovjem in cvetjem, in se diviš prelestni lepoti okrog sebe, pa nenadoma opaziš nekaj neprijetnega, kar se ti zdi, nikakor ne harmonizira z lepoto okolice; na travniku poleg pota leži ducat v zamazane cape oblečenih siromakov; nekateri spokočno spijo in sanjajo morda o boljših časih, eden si krpa raztrgane hlače, drugi pa sumljivo pogleduje za srajco—morda: čuti kaj živega... Brezposelnih delavci, pomislili, in greš dalje, ampak "apetit" za naravno lepoto je že pokvarjen. Takole si misliš: Nekateri imajo vsega preveč, ti siromaki pa nimajo niti najpotrebnejšega in najbrž še stanovanja ne. Ali pa spe pod kozolec ali v kakšnih šupah. Kje je tu—pravčnost? Nu, če se obrneš na kakega meščana, ti bo najbrž dobrohotno pojasnil, češ, tr ljudje niso boljšega varenja, zato jim tako življenje ni tako čopno kot mogoče vi mislite. Mislo boljšega varenja... Kakopak—pa jih vprašaj in vidiš boš, če so zadovoljni. Pa stopiš dalje proti gozdu; spotoma naletiš na mladenčca na vozičku, ki ga z rokami poganja naprej—siromak je pohabljen—kateri se preživlja s prosjačenjem. Daš mu par dinarjev—"Prav lepa hvala, gospod!" (le malokdo se ustavi pred njim in poseže v žep) in nadaljuje svojo pot. In v tihi gozdni globoči se ti tudi nov prizor: petorica razčepanih delavcev, ki najbrž prenočujejo pod milim nebom—"sijajne" meze jim bržkone ne dovoljujejo boljšega stanovanja—se pripravljajo na nedeljo. Brijejo se. Eden drži v roki košček ogledala, da se njegov tovarš lažje reši nadležnih koscin... Jutri bo nedelja, in ker se ne morejo postaviti s čednimi oblekami, bodo pa vsaj obrabljene čednejše na oko... Mogoče imajo ljubice—tudi najrevnejši med revnimi si želijo ljubezni—in ženske seve niso nič kaj navdušene za poročene oblake... Smejati bi se, če bi na bila stvar tako prekleto resna in—žalostna. Pa se rajši obrneš in jo ubereš nazaj v mesto. Spotoma naletiš še na več podobnih prizorov, tako da si kar vesel, ko utonejo za teboj hripi in v cvileči svoki neznozne lajne, brez katere ne sme biti noben pošten "ringelšpil" in seveda tudi oni v Tivoliju ne.

Tivoli. Lep je, zares, ampak ta lepota skriva dosti nelspege in bolečega. Samo mnogi ljudje tega ne vejo videti. Predvsem tisti, ki bi lahko odpravili to sramoto, ne le iz Tivolija in Ljubljane, ampak sploh s sveta.

Da se je naš pevec Svetozar Banovec srečno vrnil v domovino in da bo nocoj nastopil v ljubljanski operi v "Rigoletu."

Moja malha je za zdaj prazna.

Ivan Jontez.

Spremenljivost značaja

V današnji dobi prav vsestranske stvarnosti se lotevamo vsakega pojavnosti in vsake stvari, ki se nam vidi le količaj zanimiva, z ostrimi metodami znanosti in je ne pustimo v nemar, dokler ji ne prodremo do dna. Zaradi tega se panoge znanosti množijo kakor gobe po dežju. V najnovejšem času se je povzpela od tega visokega nalovala tudi veda o posameznih človeških plemenih. To znanost so odkrili prav za prav šele politiki. Kar čudno je, da kulturni svet v tri tisoč letih svojega obstoja prav do današnjih dni ni občutil potrebe po tej panogi vede. V svetopisemski dobi bi ta ali oni raziskovalec plemen vsaj še našel nekaj plodonosnega, v prvi vrsti pa nepopačenega polja za svoje udejstvovanje. Danes pa je iskanje izrazitih posebnosti, potrebnih za definicijo kakega človeškega plemena, pravo Sisifovo delo, skoro enako težko, kakor če bi hotel kdo pripravljeno juho razstaviti spet v posamezne sestavine.

Moderpa znanost nas je poučila, da je značaj, duševni in telesni "jaz" kakega človeka, dovezetnejši za vnanje vplive, kakor se je mislilo do nedavna. Dokazala je, da se dajo prirojene lastnosti človeka, živali in rastline umetno spremeniti in sicer ne z gojitvijo, marveč zgolj s kemičnimi in fizikalnimi postopki, ali po domače povedano: v laboratorijskih rešetah.

Ravnatelj biološkega inštituta v Berlinu dr. Richard Goldschmidt je imel nedavno izredno zanimivo predavanje o ustvarjanju novih dednih lastnosti. Predavanje je bilo prava znanstvena senzacija. Reči, ki so jih celo biologji smatrali za fantastične kombinacije daljne bodočnosti, je prikazal učenjak kot čisto bližnje, konkretne stvari.

No, pa napravimo v duhu kratek obisk, neposredno pri izviru teh novih spoznanj, v majhnem biološkem laboratoriju. Dva gospoda v belih haljah se pobočno sklanjata nad mikroskopi. Od stenah se vrste police s stotinami svojevrstno oblikovanih steklenih posod, ki so prvi pogled človeka kar zmedejo. Zato pa sedimo in poslušajmo, kaj nam povesta gospoda o delu, ki se vrši v teh prostorih in o uspehih, ki so se že dosegli:

Eden poglavitnih problemov biologije je vprašanje, kako nastajajo nove dedne lastnosti. Od pravilne rešitve tega vprašanja ne odvisi samo naše predstave o tem, kako so se v stoletjih polagoma preobrazila vsa živa bitja, marveč tudi vsa naša globlja spoznanja o bistvu podedovanja. Iz prirode poznamo en sam način nastajanja novih lastnosti, namreč mutacijo, to se pravi, nenadno spremembo dotedajne lastnosti. Posledica je nastanek čisto novega značaja. Te spremembe pa se izvirajo v jedru stanice, v najčnejšem rumenjaku, zakaže v tem primeru se spremenjene lastnosti res podedujejo na potomce.

Poskusni objekt za raziskovanja profesorja Goldschmidta je ročna mušica, komaj milimeter velika, skromna stvarica. Teoretično bi se lahko prilegnilo za poskuse vsako živo bitje, bodisi človek, žival, ali rastlina. Muha je vzel učenjak samo zaradi tega, ker je majhna, poceni, skromna in prehranjevanju, toda zelo priljubljena v razmnoževanju. V posodju na polkah je preko 50.000 teh mušic. V poldrugem letu, kar se vrše poskusi, pa jih je šlo skozi laboratorij še več kot dvajset milijonov. To neverjetno visoko število, ki je pa mnogo pripomožilo k sanesljivosti rezultatov, je bilo mogoče doseči samo s nenavadno plodovitostjo živalice, katerih vsaka ima po tri do štiri sto potomcev. V enem samem letu se privzgoji nekako 30 generacij.

Povod za poskuse je bilo tole zanimivo opazovanje: Med muhami, ki so imele prvotne rdeče oči, so odkrili posamezne z belimi očmi. Dolgo so zaman razmišljali, kaj bi utegnil biti vzrok tega nenavadnega pojava. Slednjič pa se je posrečilo vzgojiti iz teh mušic popolnoma novo vrsto, ki ni kazala nikakih abnormalnosti. Značilnost vsakega abnormalnega bitja je namreč, da je oviran v boju za obstanek. Osema barva mušic pa daje nima nikakega vpliva na njene siceršne lastnosti in na življenjsko sposobnost.

Na podlagi teh izsledkov je napravil profesor Goldschmidt prav značilen poskus. Mušice je izpostavil temperaturi 37 stopinj Celzija. Od sto jih je skoro devetdeset poginilo, ker ročne mušice v splošnem ne zdrže več ko 33 stopinj. Pri preživelih mušicah pa je nastopila mutacija.

Nekateri med njimi so dobile bele oči, pri drugih so se krila, ki se drugače tesno prilagajajo životu, razkrcile, ali pa je postal život črne, mesto rjave barve.

Globok pogled v delovne tajnosti prirode se je s tem odprl človeškim očem, toda le za trenutek. Niti zdaj, po več mesecih trudnega znanstvenega dela, se še ne da ničesar izvedeti o vzrokih teh sprememb. Gotovo je le toliko, da je vročina eden izmed čimiliteljev, s katerimi se dajo doseči mutacije. Ameriški raziskovalci so se posluževali v ta namen tudi že rentgenskih žarkov. Skupina lastnosti, na katere se da vplivati s temi žarki, je še večja. Toda svojevoljni spremembi tudi s temi žarki ni mogoče doseči. Vse je odvisno zgolj od naključja.

Neki drug mutacijski proces so opazovali v Porenju in na Angliem. Neko vrsto mutacijske bele barve, so v industrijskih krajih večkrat zasledili v črni barvi, in črne barve so bili tudi njihovi potomci. Prej ko ne, nastajajo te mutacije zaradi industrijskih plinov, v katerih je dosti magnezijevih in svinčnih snovi. Ne sme se misliti, da izvirajo črna barva nemara od gostega črnega dima, ki polga nad industrijskimi okraji.

(Dolgo za 2. stran)

Charles A. Lindbergh in njegova žena, Anna, so pripravljali na polet čez Tih ocean, orient in novozelandsko otočje.

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

TURNIRNOVE IZ JUGOSLAVIJE

Nastop tenorista Banovca v turnirju iz Amerike. Simfonični orkester z nastopom tenorista Nofa. Spomenik pr. slov. komponistu. Umetniška razstava na velebojnu.

Ljubljana, 7. junija 1931. — Simfonični orkester z nastopom tenorista Banovca v turnirju iz Amerike. Spomenik pr. slov. komponistu. Umetniška razstava na velebojnu.

Ljubljana, 7. junija 1931. — Simfonični orkester z nastopom tenorista Banovca v turnirju iz Amerike. Spomenik pr. slov. komponistu. Umetniška razstava na velebojnu.

Ljubljana, 7. junija 1931. — Simfonični orkester z nastopom tenorista Banovca v turnirju iz Amerike. Spomenik pr. slov. komponistu. Umetniška razstava na velebojnu.

Ljubljana, 7. junija 1931. — Simfonični orkester z nastopom tenorista Banovca v turnirju iz Amerike. Spomenik pr. slov. komponistu. Umetniška razstava na velebojnu.

Ljubljana, 7. junija 1931. — Simfonični orkester z nastopom tenorista Banovca v turnirju iz Amerike. Spomenik pr. slov. komponistu. Umetniška razstava na velebojnu.

Ljubljana, 7. junija 1931. — Simfonični orkester z nastopom tenorista Banovca v turnirju iz Amerike. Spomenik pr. slov. komponistu. Umetniška razstava na velebojnu.

svoje risbe iz olja (Smrekar je doživel te dni, da so mu neko razglednico zaplenili, ko jo je izdal). Gaspari in drugi. Od mladosti imamo tu Cudermana, Globočnika, Pirnata, Maleša itd. Gorše, kipar, ki je živel zadnja leta v Primorju, od koder pa je zdaj pribežal s svojimi sohami in risbami k nam, je razstavljal nekaj svojih del, ki kažejo tega že mednarodno priznanega kiparja. Sajovic je razstavil nekaj svojih portretov v sadi.

Razstavo prav pridno obiskujejo in dasi ni bila organizirana z namenom dati pregled naših slikarske in kiparske umetnosti, saj mnogih na razstavi pogrešamo, je vendarle dober informator. Nekaj del so tudi že prodali.

Danes popoldne odkrijejo v vasi Beričevo spomenik pred rojstno hišo prvega slovenskega komponista Jurija Fleismana, ki se je rodil dne 18. aprila 1818. Jurij Fleisman je bil ljudsko-školski učitelj na Vrhniki in kot učitelj je še vse bolj občutil narodno nasilje, ki se je tedaj po odhodu Francozov še poostroilo. V svoji svobodomiselnosti Fleisman ni držal v državni miloščnosti, ampak je bil pravi demokrat. Opoznaval se je in živel rajši svobodno življenje, kakršnega si pač umetnik lahko privoščil. Glasbeni samouk je postal komponist in sicer slovenski komponist, česar do tedaj še nismo poznali. Komponiral je mnogo pesmi, ki so še danes na programu naših ljudskih zborov. Njegove so pesmi "V gorensko oziramo se skalahno stran", "Luna sije" in polno drugih. On je bil tudi, ki je pisal slovenske slovesne, duete, kvartete, ki so jih povsod radi prepevali, on je zbral krog sebe zbor, iz katerega je nastala Glasbena matica, on je izdal prvi zvezek slovenskih pesmi "Grlice" in tako začel z našo kompozicijsko umetnostjo in s pevskimi zbori med Slovenci. Bil je eden prvih, ki je gradil zdaj tako razširjen pevski gibanje kot komponist in vodja slovenskega pevskega zbora. In danes mu odkrijejo v Beričevem spomeniku, ki je izdelan po načrtu arhitekta Vurnika.

DROBNE VESTI

Avtomobilska cesta v Kamniško Bistrico. — Ne radi potrebe turistov, katerim lepa pot od Kamnika do Bistrice ni nič odveč, marveč radi potreb posestnikov, ki imajo v okolici Bistrice velike gozdove, se je sklenilo, da zgradijo do Kamniške Bistrice avtomobilsko cesto. Doslej se les spravljali po vodi Bistrice proti Kamniku, kar pa je bilo zelo zamudno in se je mnogo lesa v kotanjah in tolmunih med skalami tudi izgubilo. Zaradi tega je Meščanska korporacija v Kamniku začela misliti, kako bi ta promet olajšala. Napravili so načrte za ožkotirno železnico, napravili so načrt za železnico, s čisto, a vse bi bilo predrago in tako so sklenili, da zgradijo samo cesto, ki bo po njej možen promet z vozili. In pred nekaj dnevi so že zapeli krampi na poti, da jo razširijo v cesto. Razširiti jo treba pot v dolžini 8 km, široka pa bo 4 do 5 metrov. Namero imajo, da bi bila cesta do avgusta že zgrajena. S tem bo omogočen tovarni promet, a obenem bodo Kamniške planine še bolj dostopne, saj bodo avtobusi lahko prevažali turiste od kamniškega kolodvora direktno v Kamniško Bistrico, ki leži tik pod sedlom. Kamniška Bistrica bo še bolj obiskovana in treba bo misliti na zgradbo planinskega hotela, kakaj dosedanje koče ne bodo zadostovale, dasi je nova koča dokaj prostorna. Tvrda Kregar & Fajdiga si je že izgovorila avtobusno koncesijo na tej cesti. — V petek jutraj se je Fajdiga z nekaterimi drugimi odpeljal z avtom proti Kamniški Bistrici, kamor se ni dospel noben avto. Tudi ta skupina si je le s težavo utirala pot in na mnogih krajih so morali sekati skale in širiti pot, da so po težkem trudu le priropotali z avtom prav do koč v Kamniški Bistrici, kjer so seveda turisti kaj čudno gledali to mestno pošto, ki je prišla tako daleč. Popoldne se je avto spet vrnil proti

ti Kamniku, kamor je prišel ves okrašen.

Spet požig na Dolenjskem. — V okolici St. Ruperta že nekaj let vznemirja vaščana neznani požigalec, ki je vpelel že mnogo kmečke domove. Oblasti ga ne morejo izslediti, kmetje mu ne pridejo na sled. V nedeljo zadnjega maja je spet zanetil požar. V Škriljevem je posestniku Staretu pogorel hlev, svinjaki in 12 prešičev. Posestniku Uršiču pa je pogorelo vse razen hleva. Rešil je le nekaj obleke in živino. Na pomoč so prihiteli domači gasilci pa tudi gasilci iz Mokronoga, ki so požar omejili ter obvarovali sosednja poslopja, ki so večinoma krita s slamo. Brez pomoči gasilcev bi utegnil požar zavzeti še večji obseg.

V bolnico v Konjicah so pripeljal 13-letnega fanta Alojzija Javornika, posestnikovega sina iz Božjega pri Oplotnici. Neki 18-letni fant se je bil spril nanj z nožem. Dogodek se je zgodil baže takole: Javornik je peljal hlede v Oplotnico in se potem vračal domov v Božje s praznim vozom. Napadalec je hotel sedeti na voz, da bi se peljal, a ga Javornik ni pustil, narkar je on v jezi potegnil nož iz žepa in ga porinil Javorniku v levo stran prsi. Če bi bil vbodilaj le malo više, pa bi bil zadet Javornika v srce. Tako mu je prvo pomoč nudil dr. Lautner, potem pa so ga prepeljali v bolnico. Poškodba je nevarna, a upajo fanta obdržati živega.

Avtobusna zveza Ljubljana-Cabar. — Dne 2. junija se je vršila poskusna vožnja na novi avtobusni progi, ki naj bi vezala Ljubljano s Cabrom. Cabar je po razdelitvi države v banovine pripadel dravski (Ljubljanski banovini), dasi je vedno pripadal Hrvatski, savski (zagrebški) banovini pa smo Slovenci morali odstopiti Belo Krajino. Tako je postal čabarski okraj najnovjši del "slovenske zemlje". Je pa s tem okrajem tako, da mu je enako daleč do Zagreba kot do Beograda in da je njegovo prebivalstvo deloma slovensko, deloma hrvatsko. Dobre zveze pa ni imel doslej ne z Zagrebom ne z Ljubljano. In zato je menda avtobusno podjetje Zbačnik iz Velikih Lašč storilo prav po preudarku, da je avto avtobusno linijo Velike Lašče-Loški potok podaljšalo do Ljubljane in Cabra. Sedaj se je vršila prva vožnja in je avtobus prevozil progo v treh urah in pol. Zdjaj bo ta linija obratovala redno. Vodi pa preko Velikih Lašč, Sordražice, Loškega potoka, Drage do Cabra.

SPREMENLJIVOST ZNAČAJA

(Nadaljevanje s 2. strani.)
Nova vrsta metuljev bi bila prav tako zelene ali pa modre barve, ker sprememba ni vnanja, marveč čisto biološka. Vse opazovane in umetno povzročene mutacije, na podlagi katerih je vzgojil profesor Goldschmidt že nad dve sto različnih vrst rosnih mušic, so čisto sorodne. V laboratoriju s 50.000 mušicami so nam zaupali zelo optimistične načrte: N. pr., da bo morda nekoč uspelo vzgojiti rod samih genialnih ljudi. Prav tako pa se bodo lahko spremenili črnci v belokoece, črnolasi v plavce itd. Zares krasen sen, prelep da bi se mogel kdaj uresničiti. — Zis.

Frank A. Lukaneich: ZA NAŠE FARMARJE

(Nadaljevanje.)

Tudi ni lepo napadati glavne odbornike, ker smo jih izvolili člani za njihovo delo. Vsak ima svoj posel, še čez glavo. Ako slučajno kateri krši pravila, se ga pa kaznuje po pravih, kakor vsakega posameznega člana. Kadar je človek izvoljen od članstva, naj se ga pusti pri miru, ne pa da se opisuje v javnosti.

Vsak naj piše rajši kaj koristnega, da bo članstvu kaj koristilo. Tudi je lepo, da se pusti na miru one, ki so mogoče že strobneli v zemlji, ne pa jih še po smrti opisavati v javnosti. Jaz bi pišem od leta 1922 v naši Prosveti za naše farmarje brezplačno in nikogar ne napadam. Rajše pišem to, kar članstvu (vsaj nekaterim) kaj koristi ne pa škoduje. Škoda je tritati čas, papir, znamke in časopise za razne prepire in napade posameznih članov, društev in skupin. Vse stvari so lahko uredi lokalno, to je pri društvi in jednoti, ne pa v javnosti.

Imamo mnogo že starih gl. odbornikov, kateri so se borili vestno za našo veliko organizacijo SNPJ in upam, da bodo tudi tako nadaljevali. Naklad v bolniškem skladu ni kriva jednota ali posamezni gl. odborniki. Krive so jih slabe delavke razmere in društva, ki premalo nadzorujejo bolnike. Torej zapomnite si: pišite kaj podučnega, da bo nam kaj koristilo. Posebno v današnjih razmerah se je potrebno umisliti si kaj takega, da se bomo lahko preživeli. Dobro je opisavati in spodbujati stare in mladine, da se organizira in ustanovi nova angleško poslujoča društva. Pazimo, da dobi naša mladina v svoje roke naše neumorno delo, za katero smo se leta borili.

Vsak, ki se zanima za zajčjo rejo, naj mi piše dopisnice na naslov: Frank A. Lukaneich, P. O. Moon Run, Pa. Bom videl, koliko se rojaki zanimajo za zajčjo rejo tudi drugod. Vsak, ki bo čital te spise, naj opozori še druge, ki ne bodo slučajno čitali tega, da mi pišejo. Bomo poskusili napraviti svojo zajčje-rejsko organizacijo. Dobili bomo tudi potrebno literaturo od U. S. Agriculture departmenta itd. Oglasi jo naj se tudi oni, ki se mogoče razumejo na to rejo.

Znano mi je, da se po južnih državah mnogo zanimajo za zajčjerejo. Ne vem pa kako je na zapadu in vzhodu. Poskusimo lahko samo z onim plemenom zajcev, katerih kože so najdražje. U. S. Agricul. dpt. poroča, da so kože od Chinella zajcev od 2 do 5 dolarjev komad. Bele kože imajo tudi dobro tržno ceno, ker se lahko poljubno barvajo. "Cinella" zajčje kože pa so že same na sebi lepe barve, da jih ni treba barvati. Zato mislim, da bi bilo tako plemen najboljše za trg in meso, ker so tudi velike pasme. Te vrste zajci so silvopepelaste barve podobni srebrnem.

V bližini Pittsburgha lahko ustanovimo svojo centralo, ker so goste slovenske naselbine. Prodajali bi lahko mladiče tudi drugim narodom, ki se zanimajo za zajčjerejo. Po Ohiju so tudi skupne naselbine. Tam bi se lahko ustanovila druga taka cen-

trala. V tej centrali naj bi zajčjereji kupovali vse potrebne material, krmo itd.

Farmo bi lahko vzeli v najem in na nji pridelovali tudi potrebne zajčje krmo, seno, deteljo, pes, korenje, oves itd. Članarina naj bi bila 50c od člana na leto. Vsak član naj bi plačal \$1 ali pa \$2 za delnico in za to vsoto bi pomene dobil enega zajca, seveda boljše vrste. Pri tej reji ne bi imeli mnogo stroškov in ne nevarnosti, da bi nam bolezen uničila živali. Pri kokašjereji je stvar vse drugačna.

Torej vsi, kateri se za to rejo zanimate, mi takoj odpisite, da stvar uredimo. Jaz pa bom pisal na U. S. Agriculture Dept. za natančnejša pojasnila o plemenu s katerim bi prišli, da bi bile najdobitnejše. Spodbujajmo drug drugega in res nekaj ukrenimo takoj, da se s delom prične v kratkem. Od State College of Agriculture bom poizvedel, kje naj si nabavimo zajce najboljše vrste.

(Dalje prihodnjik.)

Premog'in petrolej

Naravne zaloge obeh najvažnejših virov energije se krčijo

Razni strokovnjaki in nestrokovnjaki nas že dolgo plašajo s trditvijo, da bo v razmeroma kratkem času zmanjkalo dveh najvažnejših virov energije, ki dajeta značaj naši tehniki do viška prigrani. Industrijski civilizaciji.

Vira, za katere ta gre, sta premog in petrolej. Kolčina iskopenega premoga vsako leto rase in bi n. pr. 1928. iz njega lahko zgradili piramido, ki bi merila na vseh štirih straneh po 150 m, v višino pa 1000 m. Pred to ogromno zgradbo bi izginila skoraj v nič slavna piramida staroegiptskega faraona Keopsa. Isto tako se večja poraba petroleja in ni čuda, če trdijo, da bi moralo biti premoga v vseh ta dan izkoriščenih rudniških obratih najpozneje v 300 letih konec, danes izkoriščenih petrolejskih virov pa celo že v 50 letih.

Seveda je vse to stvar, ki da mnogo misli in človeštvo se bo moralo vsakako pravočasno obrniti za nove vire energije. Predvsem bo moralo poslati nova ležišča obeh dragocenih rudnin in tu so spet drugi strokovnjaki, ki tolažijo vsaj Američane s precej optimističnimi ugledi. Tako pravijo, da je v sami Ameriki do 70 odst. premogovnih rezerv, ki bi jih mogli izkoristiti, petrolejskih pa do 50 odst. vse svetovne zaloge.

Kar se tiče drugih celin, bodo morale pač pograbiti za druge vire energije. Tu mislimo v prvi vrsti na vodno moč, ki je ima n. pr. sama Skandinavija toliko, da bi se mogla s lahkoto osvojiti vsakršne odvisnosti od premoga in petroleja. Druge dežele imajo tako še neprecenljive zaloge vodne moči in če uporaba te sile od leta do leta narašča tako, da tvori že danes znaten odstotek vseh energijskih virov, bo prišel čas, ko nam bo sploh glavni vir. Človeštvo pa se niti od daleč ni navezalo samo na premog, petrolej in običajna sladkovodne energetske vire. Tu je predvsem še vsa neizmerna zaloga soli, ki bi se dala s primerljivimi napravami zajemati iz morij. Računajo, da bi pridobivali milijone konjskih sil že samo s tem, če bi izkoristili z ogromnim jezom v Gibraltaraki ožini vodno maso, ki se pretaka zaradi višinske razlike v gladinah Atlantikega oceana v Sredozemsko morje (vsako sekundo 88.000 kubičnih metrov). Sile, ki tiči v večni igri plime in oseke, doslej v praktični izmeri sploh še nihče ni izkoristil, temperaturne razlike med površino in globino morja pa akusa v manjšem obsegu komaj danes vpreči francoski učenjak prof. Claude v službo človeške tehnike. Koliko se da tu napraviti! In potem še spreminjanje solne toplotne v ožračju direktno v električno energijo! In to drugi vir, ki jim bo človeštvo našlo rešitev!

Vseakoli sedanjemu in cel vrsti naslednjih pokolenj ni treba biti v skrbeh zaradi energijskih zalog, ki se s premogom in petrolejem bližajo svojem koncu, bodoče človeštvo pa bo še na-šlo pot, da se dokopije do vse večjih virov energije.

Dr. Vlad. Trayner: Upepeljevanje mrličev v krematorijih

(Nadaljevanje.)

Najprej kurijo z bukovimi drvimi, nato pa postopoma s kokosom. Za prvo upepeljevanje se rabi 350 kg koksa, za drugo 150 kg, za vsako nadaljnje postopoma manj. Ikaraba premoga bi bila sleer cenejša; koka pa ima to prednost, da gori brez dima in saj in ne zamašuje tako cevi in zračnih kanalov. Pod vplivom vročine ispariva voda v rezervoarju. Pare ohljujejo rešetko, da ne zgori. Obenem prehajajo preko razbeljenega koksa in se razkrižajo. Vodik pa se avizuje tako vzniko vročino, tako da znaša slednjič temperatura v generatorju 1200—1300°. Ta vročina služi deloma za predhodno ogrevanje upepeljivača, deloma za segrevanje zraka, ki se rabi za upepeljevanje. To pa se zgodi takoj, da prihajajo vroči plini iz generatorja po cevi v regeneratorski. Plini gredo po vijugastih kamenitih kanalih regeneratorski od zgoraj navzdol. Tako segrevajo kanale do beline ter atone upepeljivača tako, da žare slabo (tamno) rdečo. Nato izpušate kurilne pline skozi dimnik. Skoki odprtine pa gre atone arak po kaminih od spodaj navgor in se pri tem ob razbeljenem kamnu močno segreje. Ta arak služi za upepeljevanje, ki se sedaj začne. Upepeljevanje pa se izvrši takole:

Po pogrebni obredih v dvorani spuste truplo s pomočjo dvigal skozi odprtino (na tleh dvorane) v predstoba, kamor se pride po stopnicah. Dostop v ta prostor je dovoljen samo udeležencem krematorija, ki so zaposleni pri upepeljevanju. Truplo polože na poseben voziček, odpro nato vrata in zaidopko in postavijo truplo s pomočjo dolgih, za to pripravljenih vil v upepeljivačo. Tla upepeljivače obstoje iz rešetke, ki so napravljene iz odpornih samotnih drog. V Nemčiji, na Angliškem, v nordijskih državah in deloma na Francoškem je truplo v krsi, drugod — posebno v Italiji in Severni Ameriki — pa je zavito v belo s aluainovo raztopino prepojeno rjuho. Krsta mora biti iz čina ali iz mehkega tenkega lesa. Hraštov les povzroča pepel in ovira upepeljevanje. Nato zapro zaklepko in vrata in spuste s pomočjo regulatorjev iz regeneratorske razbeljen arak: Zračna temperatura ne sme biti višja kot 1000° C, ker bi sicer kosti osteklenele in odrnele, ne pa raspadle. Rjuha, v kateri je ovito truplo, zgori hipoma in spusti skozi dimnik. Činasta krsta se rastopi v par minutah in odteče po posebnem kanalu. Lesena krsta pa zgori v roku ¼ ure. V trenutku, ko krsta raspadne, se pojavi skozi dimnik belkast oblak. Ta pojav daleč še niso mogli preprečiti. Te pa je tudi edini dim pri upepeljevanju. Prav tako hitro kot krsta zgore obleka, ki jo je imel pokojnik na sebi, cvetice i. dr. Nato se začne truplo sušiti in razkrajati. Najprej se dvigajo vodne pare, ker obstoji 93% trupla iz vode (sušenja). Nato se razvijajo različni plini (trohnenje). Ta proces se opazi pri dimniku, le da se zrak rahlo trese.

Kemični produkti pridejo s padavinami iz zraka v zemljo. Tako se tudi pri ognjenem pogrebu izpolni "božji zakon", da se vračamo v zemljo, iz katere smo izšli. Slednjič preostane le še okostje, ki začne v silni vročini krkvorodeče žareti in raspadati. Ta prizor — če bi ga videli — je gotovo strašen, traja pa le kratko. Medtem se vsipa pepel skozi rešetko na razbeljeno posevno ploščo, kjer se popolnoma izžge. Nato pa pada v posebno posodo, kjer se zbira in ohladi. Upepeljevanje traja 1—1½ ure. To je odvisno od kakovosti trupla. Nekatera trupla težko raspadajo. Za te izredne slučaje imajo posebne priprave. Od srednjeevkega odraslega človeka preostane 1½—2 kg pepela. Pepel je popolnoma čist, brez duha, belkast in tako lahek, da se lahko s posebnimi avtomati (ne z rokami) spravi v zato pripravljene kovinske žare. Te žare imajo številke, ki se ujemajo s številkami v matrikah krematorija; tako da je vsaka zamenjava pepela izključena.

Poleg Siemensovega sistema so v rabi še mnogi drugi. Najbolj razširjeni so: sistem Klin-gersterna-Beck (na Dunaju, v Heidelbergu, v Jeni itd.), sistem Schneider, ki je zelo razširjen v Nemčiji in sistemu Venini, ki ga uporabljajo posebno v Italiji in v Zedinjenih državah. Manj pomembni sistemi so Toloul, Fradet Felat i. dr. Opiati te sisteme ni potrebno, ker je bistvo pri vseh isto, namreč upepeljevanje trupel s pomočjo razbeljenega zraka. Omenim le, da se izrabljene vse moderne protitehne iznajdbe, kakor Bunsemov gorilnik, uporaba plinov mesto koksa, elektrika itd. Znaše so tudi prenosljive peči. Večji krematoriji imajo več peči, oziroma so peči (n. pr. po Feistovem sistemu) zgrajene tako, da morejo upepeliti istočasno več trupel. Najmodernejše opremljen krematorij je v Brnu (zgrajen 1929).

(Dalje prihodnjik.)

RAZNE VESTI

Bresposelnost krojač dobiva podporo

Rochester, N. Y. — Bresposelni člani Amalgamated Clothing Workers unije v tem mestu bodo prejeli v tem poletju \$125.000 bresposelnostne podpore iz fonda, ki se ga vzdržuje v ta namen. V fond prispevajo podjetniki poldrugi odstotek od skupne plače. Delavci v tej krizi ne prispevajo ničesar. Podpora prejema 7500 bresposelnih krojačev.

Demonstracije bresposelnih na Kubi

Manzanillo, Kuba. — Policijske je prošlo soboto navaila na bresposelne, ki so demonstrirali proti odredbi, ki je vsebovala prepoved, da se ne smejo udeležiti pogreba nekoga študenta, ki je bil prejšnji dan ubit v delavskih nemirih. Policijska je odprla ogenj na demonstrante in trije so bili teško ranjeni.

Štavska krojačev

New York. — Petsto krojačev, članov Amalgamated Clothing Workers of America, je postavilo pri Silverman kompaniji. Varok stavke je, ker je firma oddajala delo neunijskim podjetnikom in sahtevala redukcijo unijske lastvice.

NOVA IZDAJA NATURALIZACIJSKE KNJIZICE

Brošura "How to Become a Citizen of the United States", ki jo izdaja Foreign Language Information Service, je smata še mnogo let. Sedaj je bila izdana nova izdaja. Knjižica razlaga v enostavnem jeziku vse postopanje glede naturalizacije in rane zakone, ki so s tem v zvezi. Nova izdaja vsebuje dodatne odstavke glede vpliva možne naturalizacije na družino, glede legalizacije prihodov onih, ki so prišli pred dnem 3. junija 1931, glede izgube ameriškega državljanstva, spremembe imen itd.

Za mnoge je zlasti zanimiv drugi del knjižice, ki vsebuje razna vprašanja in odgovore, kateri pokrivajo predmet izpita ob naturalizaciji.

Knjižica, ki je najboljše svoje vrste, se lahko dobi od Foreign Language Information Service, 222 Fourth Avenue, New York City, od mnogih knjigaren in časopisov. Cena znaša 25 centov za posamezen izis. Za cene na delo velja običajni popust.

FLIS.

Papež Pij XI., ki je pred kratkim "potolžil" delavce vsega sveta, da bo njihova revščina trajala vse večne čase, ker je Bog tako odredil...

Dino Grandi, fahistični sunanji minister v Italiji. Na sliki se smehlja, toda to je bila prejšnja slika, ki je bila prej, predno se je Mussolini začel isati s papetom.

